

I V A L I

— med drugim — Hawksa in Hitchcocka za avtorja in s tem za velikana svetovnega filma. Toda v tem panteonu hollywoodskih avtorjev se je Frank Borzage znašel daleč zadaj, torej ne kot avtor z velikim A, ampak kot »obrnjenik«, ki obvlada zgolj sentimente in patos.

Danes s precejšnjo zamudo odkrivamo pravi pomen in vlogo Franka Borzagea v zgodovini filma. Nesporno je sicer, da je Borzage kot mojster filmske režije kraljeval v dvajsetih in tridesetih letih, da ima torej svoje nemo in zvočno desetletje. Zanimivo pa je, da Borzagea prehod od nemega k zvočnemu filmu v nobenem pogledu ni blokiral, kaj šele »travmatiziral«. V njegovih filmih tega, za mnoge tako vpajočega, carskega reza skoraj ni opaziti. Razlogov ne gre iskati v njegovem nagnjenju k lirizaciji, poetizaciji in »preprostim zgodbam«, ampak prej v postopkih in načinih organizacije pripovedne strukture, ki se izteče v voluminozno filmsko pripoved. Borzage je prav mojster pripovedovanja, ne sicer tistega, ki gradi na zankah in napetostih, ampak prej na skoraj transparentnem povezovanju pripovednih členov. Zato tudi ni snemal kriminalk in trilerjev, temveč najpogosteje melodrame in komedije, ki so jim praviloma lepili pejorativni oznaki sentimentalne in romantične. To pa še zdaleč ne drži, saj njegove izbrane filme prej naseljujejo sublimne vsebine, pretresljive etične drže in globoka čustva, pa čeprav so speta z melodramatičnimi in komičnimi vozi.

Ob prej omenjenih filmih naštejmo vsaj še naslednje: **Skrivnosti** (*Secrets*, 1924), **Lenuh** (*Lazybones*, 1925), **Srečna zvezda** (*Lucky Star*, 1929) in **Reka** (*The River*, 1929).

Frank Borzage je velikan filma. Brez njega bi bila melodrama in komedija manj briljantna filmska žanra.

SILVAN FURLAN

FRANKFURT

DANCE SCREEN 1992

Kako razveseljivo je pisati o najboljših dosežkih letošnje video-dance bere z občutkom, da se bo dalo marsikaj tega še letos videti v Ljubljani. Kje? V okviru PTL-jevega festa plesnega filma in videa, letos že drugič v Cankarjevem domu. Kdo je to »zvrta«? Kdo drug kot spiritus agens (ali enfant terrible?) naše filmske in sodobne plesne scene Cis Biernickx.

Bolj z očesom cineasta kot plesnega poznavalca je na Dance Screenu izbral predvsem nagrajena dela.

Kot prva je to Dance Screen nagrada za film **Rosa** Petra Greenawaya in Anne-Terese de Keersmaeker (glasba Bela Bartok) v kategoriji Best Camera Rework of a Choreography. Ne da bi zapustil svojo estetiko bohotnosti, se je Greenaway uspel popolnoma potegniti nazaj, da bi zažarela koreografija Anne-Terese de Keersmaeker. **Rosa** je nekakšna plesna verzija **L'anne dernière a Marienbad**. Srečanje plesalke in plesalca v razkošnem klasicističnem foyerju opere v Ghentu je pravzaprav meditacija o otožnosti ljubezni. Črno-bela slika ustvarja posebne vrste okvir, v katerem se sprošča plesna energija Fumyo Ikeda. Žirija ugotavlja: Film je čist in enostaven in predstavlja redki primer sodelovanja med ustvarjalcema. **PH** je nagrajeno delo v kategoriji Best Stage Recording. Pomembno je, da je delo posnel koreograf sam — Teiji Furuhashi (produkcija Dumb Type/Japan Satellite Broadcast). Nastopajoča multimedialna skupina Dumb Type kombinira likovno umetnost, ples, arhitekturo, glasbo in računalniško programiranje v raziskovanju vedno novih dimenzij človekovo interakcije. Delo je izjemno televizično, čeprav ostaja zvesto atmosferi live performanca.

Best Screen Choreography je bila opažena v delu **Pull Your Head To The Moon** (koreografija David Rousseve, režiser Ayoka Chenzira, produkcija Alive TV). V tem filmu je skozi ples prikazana ganljiva osebna pripoved iz preteklosti, ki pa je povezana s problemi današnjega dne.

To so najpomembnejša nagrajena dela Dance Screena, prisotna tudi na domačem Dance-video festu. Seveda pa osebni izbor kaže pogostokrat v drugo smer. Tako je mene in mnoge druge udeležence festivala navdušil britanski **Cross Channel** (produkcije MJW, BBC in AMAYA 7), neznansko zabavni mix plesa, reklamnih štosov, monthypythonovskih domislic, televizualnega eksperimentiranja s postmodernimi prijemi. Pripoveduje o dekletih in fantih, Britaniji in Franciji, je nekakšen plesni dnevnik majorja Thompsona (koreografija Lea Anderson, režija Margaret Williams, glasba Steve Blake). Ta tridesetminutni plesni program nakazuje novo plesno tendenco, ki se od uveljavljene belgijske smeri plesne intenzivnosti in celo agresivnosti odmika v bolj ležerne vode razigranosti in humorja.

O humorju ni mogoče govoriti ob klasičnem Greenawayu, prisotnem v Frankfurtu (in Ljubljani), **M Is For Man; Music; Mozart**. Režiser tu uporablja sofisticirano video postprodukcijsko tehniko in v okolju starinskega amfiteatra za anatomijo razvija reference na črko M. Ples predstavlja Ben Craft v vlogi Človeka in Mozarta. In še marsikaj je bilo mogoče videti v Frankfurtu — in v Ljubljani. Morda bi kazalo domači Dance-video fest v prihodnje urediti bolj tematsko in, zakaj pa ne, premierno predstaviti kakšen domač plesni video ali pa malo retrospektivo plesnega filma, denimo Črta Škodlarja?

MAJNA SEVNIK

PH (REŽIJA IN KOREOGRAFIJA TEJJI FURUHASHI)

FEST

PARMA

PRIX ITALIA 1992

Stendhal — od velikega do malega ekrana ... je bil naslov retrospektivnega pregleda, ki ga je kot spremljevalni program televizijskemu festivalu studiozno pripravil prof. Giovanni Antonucci. Spremljevalni program, ki je po številčnosti obiskovalcev, po intenzivnosti debat in po odmevih v tisku konkuriral uradnemu delu festivala. Razlog za ta reprezentančni izbor je bila seveda Parma, prizorišče romana Parmaska kartuzija in 150. obletnica smrti pisatelja.

O ekranizaciji literarnih del je bilo že mnogo napisanega in povedanega, o Stendhalu pa smo izvedeli, da bi bil danes idealen pisec scenarijev in da so bila njegova dela (poleg Shakespearovih) največkrat prirejena za velike in male ekrane. Že nemi film je leta 1920 posegel po romanu **Rdeče in črno**, v letu 1922 so realizirali **Vanino — Vanini** z zvezdo nemega filma Asto Nielsen v glavni vlogi. Nato še dvakrat **Rdeče in črno** in spet **Vanino** —

GERARD PHILIPPE IN DANIELLE DARIEUX
V FILMU **RDEČE IN ČRNO** (REŽIJA CLAUDE AUTANT-LARA, 1954)